

Expertisepunt

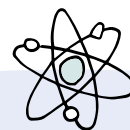

LOOPBAAN- ONTWIKKELING PAST IN IEDERE LES

INLEIDING

Hoe geef je loopbaanontwikkeling vorm in het onderwijs? Is het een apart vak of komt het terug in lessen of bij andere vakken? Hoe betrek je docenten bij dit thema en maak je ze enthousiast? Hoe zorg je hierbij voor samenhang? Deze wegwijzer geeft handvatten en inspiratie.

LOOPBAANONTWIKKELING IS VAN IEDEREEN IN DE SCHOOL

Op veel scholen stuurt de decaan/LOB-coördinator loopbaanontwikkeling aan en zijn het de mentoren/SLB'ers die met de jongeren in gesprek gaan en LOB¹-lessen verzorgen. Hierdoor lijkt loopbaanontwikkeling een apart vak. Jongeren geven echter aan dat zij behoefte hebben aan een meer geïntegreerde aanpak van loopbaanontwikkeling. Het zou ze helpen als zij meer duidelijkheid krijgen over welke relatie er is tussen de leerstof en wat zij hier mee kunnen bij studies, beroepen of de toetreding tot de arbeidsmarkt. Ook willen ze graag dat docenten ze teruggeven wat hun kwaliteiten zijn en waar ze goed in kunnen worden. Dit maakt dat alle docenten betrokken kunnen zijn bij loopbaanontwikkeling. Dat wil niet zeggen dat iedere docent alles moet weten over studiekeuzes en beroepen die jongeren kunnen kiezen, maar wel dat zij vanuit hun vakgebied een bijdrage kunnen leveren aan de loopbaanontwikkeling van de jongere.

AANLEIDING

De 'O' van LOB staat niet alleen voor oriëntatie, maar ook en vooral voor (persoonlijke) ontwikkeling. Loopbaanontwikkeling wordt daarmee een thema waarvoor ook binnen de les aandacht moet zijn. De manier waarop scholen invulling geven aan het thema is verschillend. Sommige scholen hebben LOB als apart vak op het rooster staan. Andere scholen verweven het als rode draad door het curriculum bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan 21ste-eeuwse vaardigheden, projectonderwijs of stages. Ook in lessen doet men, vaak onbewust, al veel aan loopbaanontwikkeling. Bewustwording van wat loopbaanontwikkeling is, aandacht voor wat de docent al doet en hoe dat, met kleine aanpassingen, nog loopbaangerichter wordt, zorgt voor een meer samenhangende benadering van LOB.

Jongeren over LOB / Expertisepunt LOB:

‘Over tien jaar weet ik niet meer hoe een vulkaan precies werkt, maar de indruk van een stage of een loopbaangesprek kan ik me dan nog goed herinneren.’

(leerling)

‘Ga uit van wat er al gebeurt in lessen, loopbaanontwikkeling in de les hoeft dan niet veel extra tijd te kosten.’

(decaan)

¹LOB staat voor loopbaanontwikkeling en -begeleiding, we gebruiken vaak kortweg loopbaanontwikkeling

In onderstaande tabel staan vier manieren waarop je loopbaanontwikkeling in de lessen kunt toepassen.

Bij al deze manieren is het belangrijk dat jongeren vooruitkijken en reflecteren op de lessen. Ze bedenken hierbij wat ze willen leren of ontdekken. Door na de activiteit hierop te reflecteren (wat vond ik ervan en wat leert mij dat?) wordt zo'n activiteit loopbaangerichter.

Manieren om loopbaanontwikkeling een onderdeel te maken van een les	Voorbeelden
In lessen laten zien wat jongeren in de toekomst aan het vak hebben	De vakdocent legt zelf een relatie tussen zijn les en de toekomst van de leerlingen. Gastdocenten enthousiasmeren jongeren voor het vak met verdiepende informatie.
(Bestaande) opdrachten loopbaangerichter maken	In veel lesboeken staan opdrachten die je met een kleine aanpassing loopbaangerichter kan maken bijvoorbeeld een Engelse presentatie over een bedrijf of beroep.
Feedback geven op kwaliteiten en interesses in de lessen	Tijdens samenwerkingsopdrachten, presentaties, excursies etc. laten jongeren zien wat ze goed kunnen en waar ze enthousiast van worden. Feedback hierop maakt de lessen loopbaangerichter.
De docent als rolmodel of ambassadeur van het vak	De docent vertelt over zijn eigen loopbaan en maakt jongeren enthousiast voor het vak en de mogelijkheden die daarbij horen.

In de bijlage bij deze wegwijzer staan, naast de voorbeelden die in deze tabel genoemd worden veel concrete voorbeelden die docenten kunnen gebruiken om hun lessen loopbaangerichter te maken.

‘Het gaat erom dat je een leerling ziet en talent herkent en benoemt, ook in de les.’

(schoolleider)

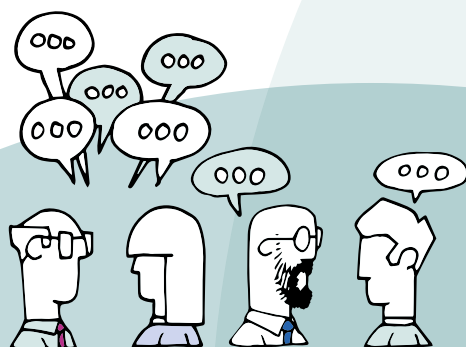
WAT LEVERT HET OP?

Als loopbaanontwikkeling als rode draad door het onderwijs loopt, krijgen jongeren meer inzicht in persoonlijke kwaliteiten, motieven en toekomstmogelijkheden. Dat kan leiden tot een grotere motivatie. Loopbaanontwikkeling in de lessen kan ook zorgen voor vernieuwende les- en onderwijsideeën.

Tips om samen aan de slag te gaan met LOB

Om in alle lessen aandacht te besteden aan de loopbaanontwikkeling is het belangrijk dat iedereen binnen de school de bredere context van loopbaanontwikkeling kent (zie aanleiding) en meedenkt over wat er mogelijk is in de lessen.

- *In het LOB-beleidsplan staat beschreven hoe loopbaanontwikkeling binnen de (vak)les plek krijgt, de visie wordt uitgedragen door het MT*
- *Neem docenten mee in het 'waarom'*
- *Inventariseer met elkaar wat er al gebeurt en hoe dit met kleine aanpassingen loopbaangerichter kan worden*
- *Formuleer met elkaar SMART-doelen, bijvoorbeeld elke docent besteedt één keer per periode aandacht aan loopbaanontwikkeling in de les*
- *Inspireer elkaar met kleine en concrete voorbeelden*
- *Docenten bedenken met elkaar (bijvoorbeeld met de vaksecties) hoe loopbaanontwikkeling een plek krijgt in de lessen en de decaan ondersteunt/denkt mee*
- *Neem beginnende docenten direct in het onderwerp mee*

Loopbaanontwikkeling in de les: ambities en wet- en regelgeving

Op het vmbo en het mbo is er wet- en regelgeving om binnen het onderwijsprogramma aandacht te geven aan de vijf loopbaancompetenties en een loopbaandossier op te bouwen. Scholen zijn vrij in de manier waarop ze invulling geven aan deze verplichting. Naast deze verplichting vanuit wet- en regelgeving, hebben JOB en de MBO Raad een ambitieagenda opgesteld voor de kwaliteitsverbetering van LOB op het mbo.

Binnen havo en vwo geldt de verplichting om aandacht te geven aan de vijf loopbaancompetenties en een loopbaandossier op te bouwen niet. Wel staat in de examenprogramma's het onderdeel oriëntatie op studie en beroep. Dit onderdeel geeft ruimte om LOB vast te leggen binnen een PTA en maatwerk te bieden aan leerlingen. Ook hebben LAKS, de VO-Raad en BIOND hun handtekening gezet onder de kwaliteitsagenda LOB voor het vo.

Het Ministerie van OCW en de Vereniging Hogescholen besteden in hun strategische agenda's aandacht aan loopbaanontwikkeling, waardoor dit ook binnen het hoger onderwijs een belangrijk thema is geworden.

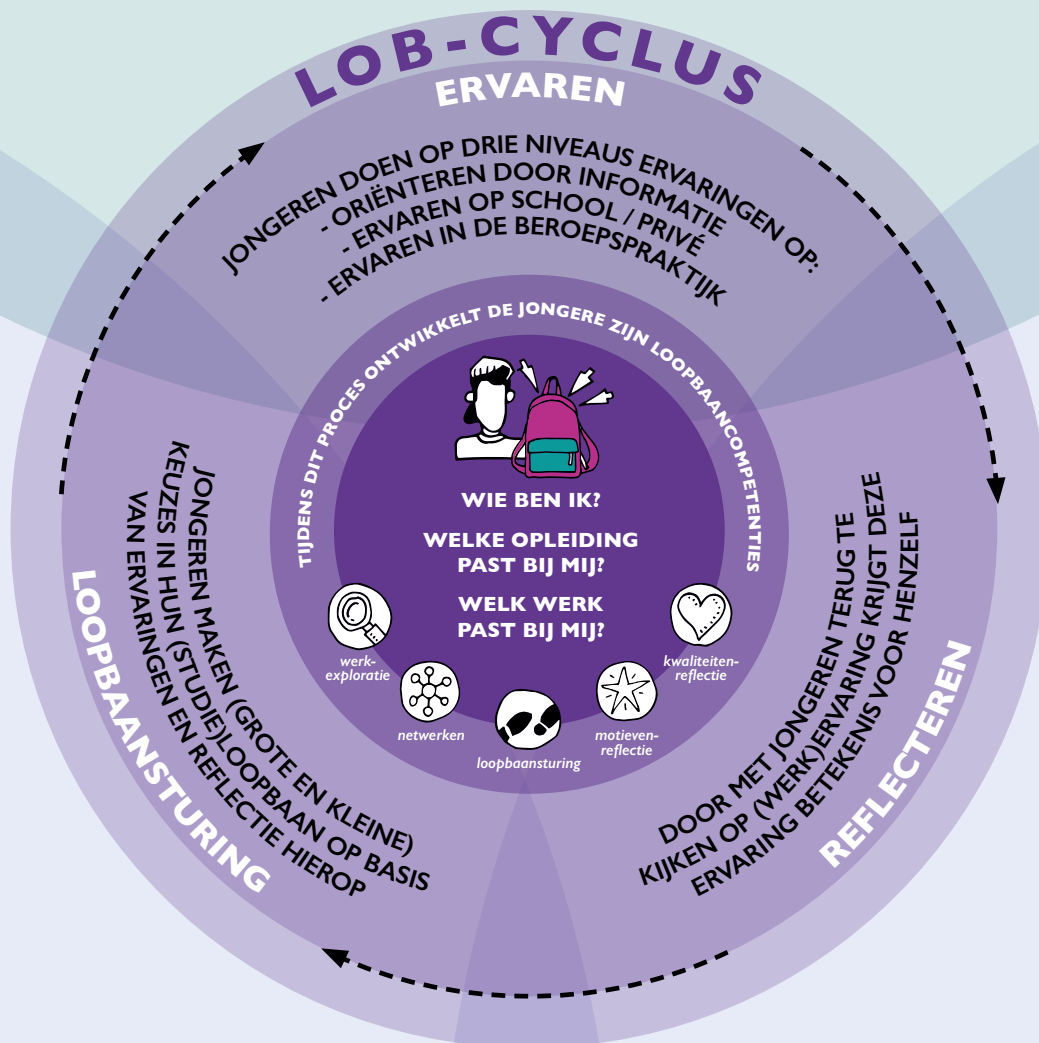
Kijk voor een uitgebreide uitleg over wet- en regelgeving, de examenprogramma's binnen havo en vwo, de kwaliteits- en ambitieagenda en de strategische agenda op onze website: [sectoren, ambities en wet- en regelgeving](#)

MEER WETEN?

Op onze website vind je verschillende praktijkvoorbeelden waarbij LOB in de les een thema is:

[Praktijkvoorbeelden LOB | Expertisepunt LOB en filter op 'loopbaanontwikkeling in de les'](#)

Loopbaansturing

Werkexploratie

Motievenreflectie

Kwaliteitenreflectie

Netwerken

Als je een opdracht in de les loopbaangericht wilt maken is het plaatje van de Loopbaangerichte leeromgeving een handig hulpmiddel. Ervaren, reflecteren en loopbaansturing zijn de drie pijlers van de loopbaangerichte leeromgeving. Zoals je kunt zien op het plaatje is loopbaanontwikkeling een repeterend proces. Het ontwikkelen van de vijf loopbaancompetenties is de kern van dit proces.

MEER WETEN OVER DE LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING OF DE LOOPBAANCOMPETENTIES?

[Loopbaangericht levenslang ontwikkelen expertisepuntlob.nl](https://www.expertisepuntlob.nl)

VOORBEELDEN LOB IN DE VAKLES

(gekoppeld aan loopbaancompetenties)

Onderstaande opdrachten bieden inspiratie voor vo, mbo en hbo. De voorbeelden worden regelmatig aangevuld.

TOE TE PASSEN IN ALLE VAKKEN

Opdracht: in veel lessen werken jongeren samen in groepjes aan een opdracht. Elke jongere vervult bij het samenwerken een rol (bijvoorbeeld voorzitter, notulist, tijdsbewaker). Na afronding van de opdracht krijgen de groepjes tijd om te evalueren hoe het samenwerken is verlopen. Heeft iedereen zijn rol goed opgepakt? Wat vonden de jongeren van de rollen die ze hadden (moeilijk/makkelijk, leuk/niet leuk en waarom). Wat ging er goed en wat zouden de leerlingen de volgende keer anders doen? Het is belangrijk dat de docent de evaluatie van de groepjes begeleidt zodat de evaluatie effectiever wordt en de jongeren zich bewust worden wat dit zegt over hun kwaliteiten en motieven.

Loopbaangerichte vraag: wat zegt het over jou dat je het moeilijk/makkelijk/leuk/niet leuk vond om deze rol te hebben? In welke beroepen zou je deze rol ook moeten vervullen?

Loopbaancompetentie: *motievenreflectie, kwaliteitenreflectie*

TOE TE PASSEN IN ALLE VAKKEN

Opdracht: een beroepsbeoefenaar die werkzaam is in een beroep dat gerelateerd is aan het desbetreffende vak wordt uitgenodigd om in de les wat over het beroep te komen vertellen. De beroepsbeoefenaar vertelt hoe een werkdag eruit ziet, wat hij of zij leuk en minder leuk vindt aan het werk en welke loopbaanstappen hij of zij heeft gezet om tot dit werk te komen. Laat de beroepsbeoefenaren van tevoren weten welke thema's in de gastles aan de orde zouden moeten komen. Laat de jongeren van tevoren vragen bedenken die ze de gastdocent willen stellen.

Tip! Nodig de ouders uit als beroepsbeoefenaren

Loopbaangerichte vraag: denk je dat werk ook bij jou zou passen? Waarom wel of niet?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie*

VAKOVERSTIJGEND

Opdracht: een school laat zonnepanelen plaatsen en laat dit project in veel vakken terugkomen (economie: kosten tegenover opbrengsten berekenen, NASK: hoe werken zonnepanelen, AK: duurzame energie etc.). In de vakken wordt besproken welke beroepen zich bezighouden met de betreffende vraagstukken. Eventueel kan je ook een gastdocent uitnodigen die in zo'n beroep werkt en samen met de leerlingen de opdracht uitwerkt.

Loopbaangerichte vraag: vond je het leuk om de opdracht te doen? Zou je later zelf verder willen in dit vakgebied? Waarom wel/niet?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie, netwerken*

Opdrachtenbank: *Past dit beroep bij me of niet? | Expertisepunt LOB*

CKV, KUNSTVAKKEN

Algemeen: CKV en kunstvakken lenen zich bij uitstek om leerlingen op een creatieve manier te laten reflecteren op loopbaangerichte opdrachten of op ervaringen die leerlingen hebben opgedaan, ook bij andere vakken. Zo kun je een leerling een filmpje, vlog of blog laten maken en hierbij juist het creatieve aspect benadrukken en de opdracht eventueel waarderen met een beoordeling of cijfer. Kijk in de Reflectietoolbox voor inspiratie:

Reflectietoolbox – Betekenisvol reflecteren

Opdrachtenbank:

Bedrijfsbezoek: een digitaal moodboard maken | Expertisepunt LOB

Een werkdag uitgebeeld | Expertisepunt LOB

Maak een strip van je ervaringen! | Expertisepunt LOB

Mijn opleiding als film | Expertisepunt LOB

Talenterposter | Expertisepunt LOB

MENS, MAATSCHAPPIJ EN BURGERSCHAP

GESCHIEDENIS

Opdracht: maak een stamboom van je familie en beschrijf hierbij welk beroep je familieleden hadden of hebben.

Loopbaangerichte vraag: welk beroep spreekt jou het meeste aan? Waarom is dat?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie, kwaliteitenreflectie*

Opdrachtenbank: *Wat doen mensen in je omgeving? | Expertisepunt LOB*

Het beroep van een familielid | Expertisepunt LOB

Opdracht: leerlingen zoeken uit welk werk de mensen in de middeleeuwen deden wat wij niet meer kunnen of doen en andersom.

Loopbaangerichte vraag: welk werk kennen wij niet meer en hoe komt dat? Welk werk spreekt je het meeste aan en waarom? Bedenk drie beroepen die in de toekomst belangrijk zullen zijn.

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie*

Opdrachtenbank: *Is er werk na mijn opleiding? | Expertisepunt LOB*

LEVENSBSCHOUWING

Opdracht: jongeren laten nadenken over wie zij zijn en hoe ze in elkaar zitten.

Gebruik de opdracht *Het schrijven van een zelfbeeld | Expertisepunt LOB* (havo, vwo) uit de opdrachtenbank van het Expertisepunt LOB of *Wat vind ik belangrijk in mijn werk? | Expertisepunt LOB* (geschikt voor alle niveau's).

Loopbaangerichte vraag: heb je over jezelf ontdekt wat voor jou belangrijk is (waarden). In welk beroep/werk zijn deze waarden ook belangrijk?

Loopbaancompetentie: *motievenreflectie*

MAATSCHAPPIJLEER

Opdracht: bij een bezoek aan de rechtbank maken leerlingen een filmpje over de rechtspraak in Nederland en de beroepen die je daarbij kunt uitoefenen.

Loopbaangerichte vraag: welke opleidingen passen bij deze beroepen? Welk beroep spreekt je aan en waarom?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie*

Opdrachtenbank: *Wat is mijn ideale baan | Expertisepunt LOB*

ECONOMIE

Opdracht: leerlingen interviewen drie mensen in hun omgeving over hoe zij met geld omgaan.

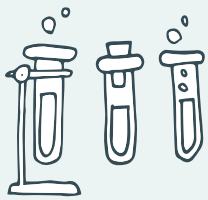
Van tevoren bedenken leerlingen vragen voor het interview. De vragen gaan over welk werk mensen doen of willen gaan doen, wat ze belangrijker vinden; een hoog salaris of werkplezier, en of mensen sparen en waar ze hun geld aan uitgeven.

Naderhand bespreken de leerlingen de opdracht in kleine groepjes aan de hand van de loopbaangerichte vraag. De leerlingen krijgen hierdoor inzicht in hun eigen motieven wat betreft geld verdienen en werkplezier.

Loopbaangerichte vraag: wat vinden de mensen die jij hebt geïnterviewd belangrijker: werkplezier of het geld dat ze met hun werk verdienen en waarom? Hoe is dat voor jou?

Loopbaancompetenties: *netwerken, motievenreflectie*

Wat vind ik belangrijk in mijn werk? | Expertisepunt LOB

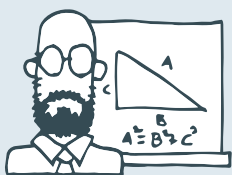
NASK

Opdracht: neem de leerlingen mee op bedrijfsbezoek of laat als dat niet mogelijk is, een filmpje zien van een het bedrijf. Een medewerker van het bedrijf vertelt over zijn of haar baan in het bedrijf.

Loopbaangerichte vraag: welke opleiding heeft deze medewerker gedaan? Met welke opleidingen kun je nog meer werken in dit bedrijf?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie*

Opdrachtenbank: *Interview met een beroepsbeoefenaar | Expertisepunt LOB*
Een rolmodel uitnodigen | Expertisepunt LOB

WISKUNDE

Opdracht: wiskunde komt terug in veel aspecten in ons dagelijks leven. Toch is dit voor veel jongeren niet zo zichtbaar. Maak gebruik van het boek “Succesformules: toepassingen van wiskunde” van Ionica Smeets om ze te laten zien waar wiskunde allemaal belangrijk voor is.

Loopbaangerichte vraag: in welke beroepen is deze theorie/dit onderwerp belangrijk?

TALEN

MVT

Opdracht: vraag leerlingen de vertaling te zoeken van hun favoriete top vijf van beroepen en vraag ze bij ieder beroep kort in de doeltaal te omschrijven wat dit beroep inhoudt of maak er een spreekopdracht van.

Loopbaangerichte vraag: wat is je favoriete beroep uit dit lijstje en waarom? Welke opleiding heb je nodig voor dit beroep? Ken je iemand die dit beroep uitoefent?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, motievenreflectie*

Opdracht: laat leerlingen vacatures zoeken in de doeltaal om de woordenschat te vergroten.

Loopbaangerichte vraag: welke vacature spreekt je aan en waarom? Welke kwaliteiten heb je nodig om deze baan goed te kunnen uitvoeren? Welke kwaliteit past bij jou?

Loopbaancompetentie: *werkexploratie, kwaliteitenreflectie*

Opdrachtenbank: [Vacatures zoeken](#) | [Expertisepunt LOB](#)

NEDERLANDS

Opdracht: laat leerlingen een motivatiebrief schrijven voor een stage, intakegesprek of selectie. Omschrijf welke elementen in ieder geval moeten terugkomen in de brief. (indeling, stijl, persoonlijke kwaliteiten, ervaring etc.)

Loopbaangerichte vraag: wat heb je nog nodig om de stage/intake/selectie goed te doorlopen?

Loopbaancompetentie: *kwaliteitenreflectie*

Opdrachtenbank: [LinkedIn CV maken](#) | [Expertisepunt LOB](#)

ALLE TALEN, TER VOORBEREIDING OP PROFIELKEUZE

Opdracht: geef de leerlingen voorlichting over jouw vak in de bovenbouw ter voorbereiding op de profielkeuze. Laat de leerlingen een tijdschrift/film/folder maken over beroepen die kunnen passen bij jouw vak.

Loopbaangerichte vraag: welke opleiding hoort bij dit beroep?

Loopbaancompetentie: *motievenreflectie, werkexploratie*

Opdrachtenbank: [Dat vind ik leuk!](#) | [Expertisepunt LOB](#)

STAGE/BPV OF ANDERE ERVARINGEN IN DE PRAKTIJK

Opdracht: vraag een leerling die stage heeft gelopen aan de klas uitleg te geven/een presentatie te geven over iets specifiek dat hij heeft geleerd tijdens de stage.

Loopbaangerichte vraag: wat vond je het leukst aan deze stage? Waar heb je het meest van geleerd? Vraag aan de andere leerlingen: wat spreekt jou aan van deze presentatie?

Loopbaancompetentie: *loopbaansturing, motievenreflectie*

Opdrachtenbank: [Bedrijfsbezoek: klopten mijn verwachtingen over het bedrijfsbezoek?](#) | [Expertisepunt LOB](#)

Expertisepunt

ADRES

Houttuinlaan 6
3447 GM Woerden
Postbus 2051
3440 DB Woerden
0348 – 75 36 10
info@expertisepuntlob.nl
expertisepuntlob.nl